

הליכות עולם לוי

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

(חבקי"ג ו')

פרשת חיי שרה

זמן ר"ת	צאת השבת	חלוקת נרות	לוח אור החיים
17:48	17:14	16:24*	י-ם
17:44	17:11	16:20	ת"א
17:44	17:11	16:20	חיפה
17:48	17:14	16:24	ב"ש

* לנותרים 40 דק': 16:04

כל אשר לאברהם

זוכה להתברך מפי הקב"ה. אלא שצריך להבין מדוע זה נקרא כל אשר לאברהם.

ונראה לפרש שהברכות הללו מפי ה' יתברך הם היו נכסיו האמיתיים של אברהם אבינו כל אשר לאברהם, ולכן נקראים כל אשר לו, שהם באמת שייכים לו, ומלואם אותו כל ימי חייו ואף לאחר מותו, שכן ברכת ה' היא תעשיר, וכשישנה לברכת ה' יש לו לאדם את הכל בחייו ולזרעו אחריו, ואילו כאשר אין לו ברכת ה', גם אם כל העולם יהיה שלו, לא ישאר לו כלום והכל יאבד בענין רע, ובודאי שלא ישאר לזרעו. וכל זה הוא על דרך הדרש.

ובדרך רמז אפשר לפרש, שנתן לו את כל הרוחניות שלו, וזהו את כל אשר לו, שהרי כל שאר הדברים אינם באמת של אברהם אלא נמצאים אצל אברהם כפקדון עד זמן מסוים שבו יפרדו ממנו או הוא מהם, אבל הרוחניות של האדם זה האדם בעצמו, ועליו שייך לומר אשר לו. ונראה שלאחר מכן (פס' ו') אברהם נותן לבני הפילגשים מתנות וכמו שנאמר וְלִבְנֵי הַפִּלְגָּשִׁים אֲשֶׁר לְאֶבְרָהָם נָתַן אֶבְרָהָם מִתְּנַת וַיִּשְׁלַחם מֵעַל יָצֶחֶק בְּנוֹ בְּעוֹדָנוּ חַי קְדָמָה אֶל אֶרֶץ קְדָם. ופירש רש"י: כל המתנות שקיבל מפרעה ואבימלך. והיינו שנתן להם גשמיות ושלחם, אבל ליצחק נתן לו את הרוחניות. ומה שפירש רש"י עוד שמסר להם שם טומאה, דהיינו שנתן להם את כל חיצוניות העולם הזה, וליצחק בנו את הפנימיות שהיא עבודת ה' שמות קדושה וטהרה והתקרבות לה'.

ועוד אפשר לפרש, שמסר לו את כח האמונה היוקד שהיה בקרבו של אברהם אבינו ע"ה המאמין הגדול ביותר עלי אדמות, שנלחם עד שפירסם את האמונה בה' יתברך בכל העולם, וכך זה מסר לו אברהם ליצחק וזו כל כולו של אברהם אבינו ותמצית כל חייו ומעשיו, שכולם נבעו ונשמו מכל האמונה שבער בקרבו ורצה לפרסנו בעולם. ואע"פ שרוחניות ואמונה אלו דברים אלו רוחניים שאין בהם ממשות ואיך אפשר למסור אותם, מ"מ בשעת פטירתו של אדם מתלויים אליו כל חלקיו הרוחניים אותם קנה בכח מעשיו הטובים כל ימי חייו, וכעת הם מצטרפים לכח אחד עצום לעלות איתו ביחד וללוותו לעולם הבא, ובעת הזאת כוחו מתעצם מאוד ויכול הוא להוריש ולהעניק לבנו הקרוב אליו כח רוחני עצום אף יותר ממה שהיה לו בחייו, וכמו שביקש אלישע מאלהיו הנביא (מלכים ב', ב' ט') וַיְהִי נָא פִי שְׁנַיִם בְּרוּחָךְ אֵלַי

ועל דרך הסוד נראה להוסיף, שכידוע אברהם היה אחוז במידת החסד, ומידת החסד שלו כללה את כל שאר המידות (כמבואר בשער הכונות דף פה ע"א, קא ע"ב, קד ע"ג), וכמו כן המילה "את" רומזת למלכות (זוהר ח"א דף קיב ע"ב), והמילה "כל" רומזת ליסוד (זוהר ח"ג דף רכז ע"א), שהם כללות כל השבעה ספירות, וזהו מה שנאמר ויתן אברהם את כל אשר לו, דהיינו את מידת החסד שכוללת את כל השבעה ספירות נתנה ליצחק אבינו ע"ה בעת פטירתו, והיינו שמסר לו את כל הנהגת העולם בידו, ומעתה הגם שיצחק גבורה הוא מנהיג את העולם בכל המידות שקיבל מאביו. והדברים עמוקים.

אחים יקרים, למדנו על דרך הפרד"ס את פירוש הפסוק ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, וכזרעו של אברהם אבינו גם אנו היורשים לברכות אברהם אבינו על כל המשתמע מהם, אם רק נלך בדרך האבות יחולו עלינו כל הברכות.

בסוף פרשתנו אנו קוראים על פטירתו אברהם אבינו ע"ה, לא לפני שהתורה מספרת בקצרה כדרכה על שנותיו האחרונות של אברהם אבינו, בהם הוא נשא את קטורה [היא הגר לדעת רבותינו], ועל פעולותיו האחרונות לפני פטירתו וכמו שנאמר (כ"ה ה' ו'): וַיִּתֵּן אֶבְרָהָם אֶת פֶּל אֲשֶׁר לוֹ לַיִצְחָק. וְלִבְנֵי הַפִּלְגָּשִׁים אֲשֶׁר לְאֶבְרָהָם נָתַן אֶבְרָהָם מִתְּנַת וַיִּשְׁלַחם מֵעַל יָצֶחֶק בְּנוֹ בְּעוֹדָנוּ חַי קְדָמָה אֶל אֶרֶץ קְדָם. וצריך להבין הרי כבר לעיל (כ"ד י') נאמר: וַיִּקַּח הַקֶּבֶד עֶשְׂרֵה גְמִלִים מִגְּמְלֵי אֲדָמִי וַיִּלְךָ וַיִּקַּח טוֹב אֲדָמִי בְּנֶדֶוּ, ופירש רש"י: וכל טוב אדוניו בידו - שטר מתנה כתב ליצחק על כל אשר לו כדי שיקפצו לשלוה לו בתם: עכ"ל. וא"כ הרי כבר נתן ליצחק את כל אשר לו, ומה בא להוסיף כאן. ועל דרך הפשט אפשר לומר שמאז ששלח את עבדו להשיא את יצחק ועד עת פטירתו עברו שלושים וחמש שנה, [שהרי אברהם הוליד את יצחק כשהיה בן מאה שנה, ויצחק נשא אשה בהיותו בן ארבעים והיינו כאשר אברהם היה בן מאה וארבעים, ואז נתן לו שטר מתנה על כל אשר לו ואברהם נפטר בגיל 175, א"כ עברו מאז 35 שנה], ובשנים אלו הוסיף עוד נכסים על אשר היו לו, ובעת נישואי יצחק כתב שטר מנה על מה שהיה לו, וכעת בפטירתו הוא נותן את כל אשר נוסף לו מאז. אלא שקשה לקרוא למה שנוסף "כל" אשר לאברהם, שהרי זה אינו הכל אלא חלק. ואולי מפני שכבר נתן שטר מתנה על כל מה שהיה לו אינו נחשב שלו, ומאז מה שצבר זה רק נקרא של אברהם, וזה כל אשר לו. [והכללי יקר פירש שנתן לו את כל אשר לו, דהיינו מה שאברהם אבינו עבד והתיגע עליו והיה שלו מיגיע כפיו, ואילו מה שקיבל מתנות נתן לבני הפילגשים, אבל לא התיחס לשאלה זו שהרי כבר נתן לו את הכל במתנה].

ומרש"י נראה שהרגיש בשאלה זו כאן [וכן כתב השפתי חכמים אות ת', וכן פירשו כל מפרשי רש"י], ופירש: אמר ה' נחמיה ברכת דייתקי נתן לו, שאמר לו הקב"ה לאברהם והיה ברכה הברכות מסורות בידך לברך את מי שתרצה ואברהם מסרם ליצחק. עכ"ל. והיינו שנתן לו את הברכות, אלא שלכאורה קשה על זה שהרי לקמן (כ"ה י"א) נאמר: וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת אֶבְרָהָם וַיִּבְרַךְ אֱלֹהִים אֶת יָצֶחֶק בְּנוֹ וַיִּשֶׁב יָצֶחֶק עִם בְּאֵר רְאִי. ופירש רש"י: ויהי אחרי מות אברהם ויברך וגו' - דבר אחר, אף על פי שמסר הקדוש ברוך הוא את הברכות לאברהם נתיירא לברך את יצחק מפני שצפה את עשו יוצא ממנו אמר יבא בעל הברכות ויברך את אשר ייטב בעיניו ובא הקדוש ברוך הוא וברכו. עכ"ל. וא"כ הברכות עדיין לא נמסרו ליצחק עד אחר פטירתו של אברהם אבינו, ואיך אפשר לומר שמה שנתן לו לפני מותו הם הברכות.

וצריך לומר שרק מסר לו את הברכות שהיו שלו אבל הוא ממש לא בירכו, דהיינו שאברהם בחר ביצחק שלו יהיו הברכות מסורות, והקב"ה בא וקיים דבריו וברכו, ולכן זה היה דוקא אחר מות אברהם שכן בו ביום שמת יצא עשו לתרבות רעה, כמבואר ברש"י בתחילת פרשת תולדות, ולאחר מכן בירך הקב"ה ליצחק שאז כבר הברכות לא יחולו על עשו. משא"כ אם אברהם היה מברך בעוד שיצחק לא הוליד כלל, הברכות היו חלות על כל הזרע שיצא מיצחק. אז א"כ מה שנתן אברהם ליצחק את כל אשר לו היינו הברכות, שכאמור מסרם בידו בלבד, וה' בא וברכו, ואם לא היה מוסרם בידו, לא היה

חפצי חיים
 מחסות
לוח ניסן
 מסכים וידידותיים
 לבתי כנסת וישיבות
 077-2233565

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

להצלחת חן אמיניאן בת רחל, ולרפואה שלימה לאורטל בת חנה, ויעקב בן אסתר

הליכות וזהלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג).

הליכות ליום שבת (ההפטרה)

למחות באנשים המסייעין המפטיר אלא כולם צריך שישמעו מה שהמפטיר קורא. ע"כ. [ועוד שבסוטה (ל"ט): אמר רבי תנחום אמר רבי יהושע בן לוי המפטיר אינו מפטיר עד שיגלל ספר תורה, וכתבוהו הרי"ף (מגילה י"ד): והרא"ש (סי' יג) פרק הקורא עומד, וכתב המרדכי (סי' תתי"ג) פירש הר"ש עד שיגמור הגלילה כדי שגם הגולל יבין אל המפטיר, וכן פירש רש"י (שם ד"ה עד שתגלל), והביאם ב"י, ומוכח שעל הגולל לשמוע ולא לקרוא ועוד שבשו"ע (סי' קמ"ו סעי' ג) פסק שאסור לספר כשהמפטיר קורא בנביא, עד שישלים כמו בס"ת. ואם הוא צריך לקרוא ביחד עימו, אין זה נכון לומר רק שלא ידבר, אולם אם נאמר שצריך רק לשמוע, א"כ האזהרה מובנת יותר].

קט. אולם המגן אברהם (שם ס"ק ה) תירץ הקושי מן הגמרא, שהגמרא אמרה שלא יקראו שנים בקול רם מפני שמי שאינו בקי לא יוכל לשמוע, אולם גם הבקי צריך לומר בנחת עם השליח צבור. ע"כ. והאחרונים הביאו את דבריו להלכה [עיין במשנ"ב (ס"ק י"א), ובכה"ח (ס"ק ל"ה), אך לא נראה כן מדברי הכס"מ והראשונים הנ"ל]. ובספר מעשה רב (סי' קל"ו) כתב בשם הגר"א שמחלק בין אם קורא מתוך ספר נביא על קלף שאז אחד קורא ומוציא את כולם כמו בספר תורה, ואלו דברי הגמרא, לבין קורא מתוך החומש שכל אחד קורא בנחת עם המפטיר, ושזו כונת רבנו האר"י שהביא המ"א. [והביאו במשנ"ב (ס"ק י"א)]. ואולם לא ראינו חילוק זה בדברי רבותינו הראשונים בין קלף לחומש, ובזמנם כבר היו חומשים על דף, ובכל זאת כתבו שצריך להקשיב למפטיר ולא לקרוא עימו. ונמצא שיש ג' דעות: א. מפשט הגמרא והראשונים נראה שאחד קורא וכולם שומעים כמו בס"ת בין בחומש בין בקלף. ב. מדברי רבנו האר"י מבואר שהמפטיר קורא בקול וכולם צריכים לקרוא עמו בנחת בין בחומש בין בקלף. ג. דעת הגר"א לחלק שאם המפטיר קורא בחומש יקראו כולם עם המפטיר בנחת, ואם קורא בקלף האחד יקרא וכולם ישמעו, וכך נראה מנהג האשכנזים כיום.

קי. והמנהג כיום בין הספרדים כדברי רבנו האר"י לקרוא את ההפטרה ביחד עם הקורא, ואולם יש מקומות שמגביהים קולם בקריאת ההפטרה וכלל לא שומעים את קריאת המפטיר, וכבר הביאו מנהג זה האחרונים וגינהו [עיין בחסד לאלפים (סי' קל"ה אות כ"ה) וספר החיים (סי' כ"ה אות ל"ג)], ויש שיישבו את המנהג [עיין בשו"ת חת"ס (או"ח סי' ס"ח), ובשו"ת יכין ובעוז (סי' כ"ו), ובשערי אפרים (שער ט' אות ל"ג בפתחי שערים אות כ)]. ונכון יותר לבטל מנהג זה ולקרא בנחת עם המפטיר. [וכמו שכתב בשערי אפרים (שער ט' אות ל"ג), והביא דבריו הביאור הלכה (סי' רפ"ד ד"ה דתרי קלי). ובפרט לפי מה שכתב בספר מעשה רב (שם) שאם יקראו כולם בקול רם עם הקורא, תהיה ברכת הקורא ברכה לבטלה, והביאו במשנ"ב (סו"ק י"א), ועיין עוד בחס"ל (סי' קל"ה אות כ"ה)]. ואם רואה שהצבור קוראים עמו בקול רם יתן דפיקה על השלחן ויעורר את הציבור לקרוא בלחש. [עיין בשו"ת יחודי ח"ה סי' נ"ט].

קו. כתב הלבוש (סי' רפ"ד סעי' א): תמהתי כל ימי שלא ראיתי באחד מן המקומות שנוהגין לכתוב ההפטרות כדין ספר כמו שכתבין המגילה שקוראין בציבור, כי היה נראה לי שאין יוצאין בציבור כלל בקריאת ההפטרות שקוראין בחומשין הנדפסין, כיון שאין נכתבין בכל הלכות הספר תורה או במגילה וצ"ע. עכ"ל. והאחרונים דנו בדבריו [עיין בט"ז (שם ס"ק ב) שהעיר שמהגמרא (גטין ס). מוכח שהיו קוראים בספר שבו כתובים ההפטרות בלבד מפני שלא היה יכולת ביד כל צבור לכתוב את כל הנביאים, והטעם משום עת לעשות לה', א"כ מטעם זה גם מותר לקרוא בספר הפטרות הנדפס, שסובר שהחומשים הנדפסים יש להם ממש דין של כתיבה. וכן העיר המלבושי יו"ט (אות א) מן הגמרא, ע"ש. וכן דעת המ"א (בהקדמת סי' רפ"ד), ושהוא מנהג קדמון כנזכר כבר בתרוה"ד (ח"א סי' כ) והביאו הב"י (סי' קמ"ד). והעולת שבת (סו"ק א') סובר שכלל לא צריך לספר הפטרות שיכתב כס"ת, ואפילו בעל פה מותר לקרוא וכ"ש בנדפס. ומהר"א אזולאי בהגהותיו ללבוש כתב שבעיר מולדתו פאס המהוללה היו מקומות שנוהגים לכתוב ההפטרות כדין ספר תורה. וגם מהגר"א במעשה רב (סי' קל"ו) שהבאנו בהלכה ק"ט, מוכח שמותר לקרוא מהנדפס, אלא שהשתדל שיהיה בקלף], והעלו שבדאי עדיף לקרוא ההפטרה מספר נביא שלם הכתוב על קלף, ואם לא אז אפילו מספר שכתובים בו כל ההפטרות על קלף, ואם גם זה אינו בנמצא יקראו מתנ"ך שלם שנדפס, ואם גם זה לא יקראו בהפטרות שכתובים בחומשים (כמבואר בילקו"י כרך א' ח"ד עמ' תל"א).

קז. ומ"מ מי שקורא מן הקלף יקפיד לקרוא ההפטרה כראוי בדקדוקיה וטעמיה, והיה ראוי שהמפטיר הוא יקרא בעצמו ולא השליח צבור שבזה יוצא ידי חובת כל הדעות, וכמו שכתבנו בהלכה צ"ד. ומדברי הגמרא (ב"ב י"ג, י"ד). מבואר שעושים עמוד אחד לספרי הנביאים, ולא שנים, אך מנהג האשכנזים כיום לעשות לו שני עמודים. [וכבר הוכיחם על כך בספר מלבושי יו"ט על הלבוש (שם) ובחדושי הרש"ש על הגמרא (שם). ומ"מ גם עמוד אחד אינו ברור היכן יהיה מונח אם בתחילה או בסוף, והוא מפני גירסאות הראשונים בגמרא שם, ומדברי הגר"א במעשה רב (שם) דייקו שעשה שני עמודים, ואמנם דיוק זה אינו מוכרח כלל, ומ"מ כן מנהג האשכנזים כיום לעשות שני עמודים, ועיין מה שהאריך בענין זה הרב דבליצקי זצ"ל בספר זה השלחן (ח"א עמ' כ"ט ל').]

קח. מדברי רבנו האר"י הנזכרים בהלכה ק"ה מבואר שכל אחד צריך לקרוא ההפטרה בפיו ולא לסמוך על המפטיר, וכן הוא בפרי עץ חיים (שער השבת פי"ט) וז"ל: ביום השבת, אין צריך לקרוא הפרשה, כי אם לשמוע אותה מפי הש"ץ. אבל ההפטרה אי אתה יוצא ידי חובתך, כי אם לקרוא בפין, ולשמוע הברכות הראשונות והאחרונות מפי המפטיר. עכ"ל. אלא שמן הגמרא (מגילה כ"א): שאמרה בפירוש שגם בנביא לא יהיו שנים קוראים (וכ"פ הרמ"א בהגה סי' רפ"ד סעי' ג), מוכח שרק אחד קורא וכולם שומעים לקורא. וכן למד מגמרא זו מרן השו"ע בכסף משנה (פי"ב מתפלה הי"ג) שאחר שהביא דברי הגמרא כתב: ומכאן שצריך

